

جمهوری اسلامی ایران

مجلس شورای اسلامی

شماره ۴۹۰۱

تاریخ ۱۱/۱۱/۶۱

بجای

دفتر شورای نگهبان
تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۹
شماره ۷۵۹۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۱۰۱ مورخ ۱۳۶۱/۸/۸ طرح توزیع عادلانه آب که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۱/۱۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می گردد. / ض

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

۱۱/۱۱/۶۱

دفتر شورای نگهبان	
تاریخ	۱۹ / ۱۱ / ۱۳۶۱
شماره	۷۵۹۱

بجشای

طرح توزیع عادلانه آب
فصل اول - مالکیت عمومی و ملی آب

ماده ۱ - براساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و درهها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی، و سیلابها و قاضلابها و زهآبها و دریاچهها و مردابها و برکههای طبیعی و چشمهسارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیرزمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره‌برداری میشود. مسوولیت حفظ و اجازه و نظارت بر بهره‌برداری از آنها به دولت محول میشود.

ماده ۲ - بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانهها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند و مسیلهها و بستر مردابها و برکههای طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستحده که در اثر پائین رفتن سطح آب دریاها و دریاچهها و یا خشک شدن مردابها و باتلاقها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی.

تبصره ۱ - تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به آثار هیدرولوژی رودخانهها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تاسیسات آبی با وزارت نیرو است.

تبصره ۲ - حریم مخازن و تاسیسات آبی و همچنین کانالهای عمومی آبرسانی و آبیاری و زهکشی اعم از سطحی و زیرزمینی بوسیله وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب هیات وزیران قطعیت پیدا خواهد کرد.

تبصره ۳ - ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانهها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیلهها و مرداب و برکههای طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچهها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است مگر با اجازه وزارت نیرو.

تبصره ۴ - وزارت نیرو در صورتیکه اعیانیهای موجود در بستر و حریم انهار و رودخانهها و کانالهای عمومی و مسیلهها و مرداب و برکههای طبیعی را برای امور مربوطه آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد.

خسارات به ترتیب مقرر در مواد ۴۳ و ۴۴ این قانون تعیین و پرداخت میشود.

فصل دوم - آبهای زیر زمینی

ماده ۳ - استفاده از منابع آبهای زیر زمینی با استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود و وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسائی طبقات زمین و آبهای زیر زمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره برداری اقدام میکند .

تبصره - از تاریخ تصویب این قانون صاحبان کلیه چاههایی که در گذشته بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشد اعم از اینکه چاه مورد بهره برداری قرار گرفته یا نگرفته باشد موظفند طبق آگهی که منتشر میشود به وزارت نیرو مراجعه و پروانه بهره برداری اخذ نمایند . چنانچه وزارت نیرو هریک از این چاهها را لاقلاً طبق نظر دو کارشناس خود مضر به مصالح عمومی تشخیص دهد چاه بدون پرداخت هیچگونه خسارتی مسدود میشود و بهره برداری از آن ممنوع بوده و با متخلفین طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد . معترضین به رای وزارت نیرو میتوانند به دادگاههای صالحه مراجعه نمایند .

ماده ۴ - در مناطقی که به تشخیص وزارت نیرو مقدار بهره برداری از منابع آبهای زیر زمینی بیش از حد مجاز باشد و یا در مناطقی که طرحهای دولتی ایجاب نماید، وزارت نیرو مجاز است با حدود جغرافیائی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه عمیق و یا قنات و یا هرگونه افزایش در بهره برداری از منابع آب منطقه را برای مدت معین ممنوع سازد، تمدید یا رفع این ممنوعیت با وزارت نیرو است .

ماده ۵ - در مناطق غیر ممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ متر مکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره برداری ندارد ولی مراتب باید بمطالع وزارت نیرو برسد . وزارت نیرو در موارد لازم میتواند از این نوع چاهها بمنظور بررسی آبهای منطقه و جمع آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند .

تبصره ۱ - در مناطق ممنوعه حفر چاههای موضوع این ماده با موافقت کتبی وزارت نیرو مجاز است و نیازی به صدور پروانه حفر و بهره برداری ندارد .

تبصره ۲ - در صورتی که حفر چاههای موضوع این ماده موجب کاهش یا خشکانیدن آب چاه و یا قنات مجاز و یا چشمه مجاور گردد وزارت نیرو بدو بموضوع رسیدگی وسیع در توافق بین طرفین می نماید و چنانچه توافق حاصل نشد ، معترض می تواند به دادگاه صالح مراجعه نماید .

ماده ۶ - صاحبان و استفاده کنندگان از چاه یا قنات مسئول جلوگیری از آلودگی آب آنها هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند . چنانچه جلوگیری از

بجسالی

آلودگی آب خارج از قدرت آنان باشد مکلفند مراتب را به سازمان حفاظت محیط زیست یا وزارت بهداشتی اطلاع دهند .

ماده ۷ - در مورد چاههایی که مقدار آب دهی مجاز آن بیش از میزان مصرف معقول صاحبان چاه باشد و مازاد آب چاه با ارائه شواهد و قرائن برای امور کشاورزی ، صنعتی و شهری مصرف معقول داشته باشد ، وزارت نیرو می تواند تا زمانی که ضرورت اجتماعی ایجاب کند با توجه به مقررات و رعایت مصالح عمومی برای کلیه مصرف کنندگان اجازه مصرف صادر نماید و قیمت عادلانه آب به صاحب چاه پرداخت شود .

ماده ۸ - وزارت نیرو موظف است بنا به درخواست متقاضی حفر چاه یا قنات و به منظور راهنمایی فنی و علمی ، حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرارداد و در صورت لزوم متخصصین خود را بمحل اعزام نماید تا متقاضی را راهنمایی کنند و هزینه کارشناسی طبق تعرفه وزارت نیرو بعهده متقاضی خواهد بود .

تبصره - شرکتهای تعاونی روستایی و مراکز خدمات روستایی و عشایری و موسسات عام المنفعه فقط ۵۰٪ هزینه کارشناسی مقرر را پرداخت خواهند کرد .

ماده ۹ - در مواردیکه آب شور و یا آب آلوده با آب شیرین مخلوط شود چنانچه وزارت نیرو لازم تشخیص دهد میتواند پس از اطلاع به صاحبان و استفاده کنندگان مجرای آب شور یا آلوده را مسدود کند . و در صورتیکه این کار از لحاظ فنی امکان پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالافتضاء مسدود یا منهدم سازد . چنانچه مسلم شود صاحب چاه شرایط و مشخصات مندرج در پروانه حفر و بهره برداری را رعایت نموده است ، خسارت وارده بر صاحب چاه را وزارت نیرو جبران خواهد کرد .

ماده ۱۰ - برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی از سال که احتیاج به بهره برداری از آب زیرزمینی نباشد صاحبان چاههای آرتزین یا قناتهاییکه منابع آنها تحت فشار باشد موظفند از طریق نصب شیر و دریچه تخلیه دائم آب زیرزمینی جلوگیری کنند .

ماده ۱۱ - در چاههای آرتزین و نیمه آرتزین دارندگان پروانه چاه مکلفند چنانچه وزارت نیرو لازم بداند بوسیله پوشش جداری و یا طرز مناسب دیگری به تشخیص وزارت نیرو از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرهای دیگر جلوگیری کنند .

ماده ۱۲ - هرچاه باستثناء چاههای مذکور در ماده ۵ این قانون در صورت ضرورت به تشخیص وزارت نیرو باید مجهز به وسائل اندازه گیری سطح آب و میزان آبدهی طبق نظر وزارت نیرو باشد . چنانچه اندازه گیری آب استخراجی از چاه وجود کنتور نیز ضروری باشد وزارت نیرو به هزینه صاحب پروانه اقدام به تهیه و نصب کنتور می نماید . در هر حال دارندگان پروانه مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق درخواست و دستور العمل وزارت نیرو ارائه دهند .

تبصره - وزارت نیرو مجاز است در موارد لازم برای اندازه گیری آب قنات و وسائل

بخش اول

اندازه‌گیری را به هزینه خود تعیین نماید. حفظ و نگهداری وسائل مزبور و اندازه‌گیری بده آب قنات با اندازه‌کنندگان قنات خواهد بود.

ماده ۱۳ - اشخاص حقیقی و حقوقی که حرفه آنها حفاری است و با وسائل موتوری اقدام به حفر چاه یا قنات می‌کنند باید پروانه صلاحیت حفاری از وزارت نیرو تحصیل کنند و بدون داشتن پروانه مذکور مجاز به حفاری با وسائل موتوری نخواهند بود.

اشخاص فوق‌الذکر موظفند کلیه شروط مندرج در پروانه صلاحیت حفاری و پروانه حفر چاه یا قنات را رعایت کنند و در صورت تخلف پروانه آنها لغو خواهد شد و اگر بدون پروانه اقدام به حفر چاه یا قنات کنند در مورد اشخاص حقیقی مالکین دستگاه و در مورد اشخاص حقوقی مدیران عامل شرکتها و یا سازمانها و موسسات حفاری به مجازات مقرر در ماده ۴۵ این قانون محکوم خواهند شد و در صورت تکرار وزارت نیرو می‌تواند با اجازه دادستانی دستگاه حفاری را توقیف نماید. دادگاه تکلیف دستگاه حفاری را تعیین خواهد کرد.

ماده ۱۴ - هرگاه در اثر حفر و بهره‌برداری از چاه یا قنات جدیداً احداث در اراضی غیرمحبیه آب منابع مجاور نقصان یابد و یا خشک شود، بهیچیکه از طرق زیر عمل میشود.

الف - در صورتیکه کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با کف شکنی و یا حفر چاه دیگری جبران پذیر باشد با توافق طرفین صاحبان چاه جدید باید هزینه حفر چاه و یا کف شکنی را به صاحبان منابع مجاور پرداخت نمایند.

ب - در صورتی که کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با حفر چاه و یا کف شکنی جبران پذیر نباشد در این صورت با توافق طرفین مقدار کاهش یافته آب منابع مجاور در قبال شرکت در هزینه بهره‌برداری به تشخیص وزارت نیرو از چاه یا قنات جدید باید تامین شود. در صورت عدم توافق طرفین طبق بند ج این ماده عمل میشود.

ج - در صورتیکه با تقلیل میزان بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید مساله تأثیر سوء در منابع مجاور از بین برود در این صورت میزان بهره‌برداری چاه یا قنات جدید باید تا حد از بین رفتن اثر سوء در منابع مجاور کاهش یابد.

د - در مواردی که چاه یا قنات جدید در اراضی محبیه حفر و احداث شده باشد و آب منابع مقابل را جذب ننماید، احکام بالا در مورد آن جاری نخواهد شد.

تبصره ۱ - در کلیه موارد بالا بدو وزارت نیرو به موضوع رسیدگی و نظر خواهد داد. معترض میتواند به دادگاه صالحه شکایت نماید.

تبصره ۲ - میزان آب منابع مجاور با توجه به آمار و شواهد و قرائن و شرایط اقلیمی توسط کارشناسان وزارتین نیرو و کشاورزی تعیین میشود.

تبصره ۳ - هرگاه به تشخیص هیات سه نفری موضوع مواد ۱۹ و ۲۰ این قانون مسلم

بجسالی

شود که خسارت موضوع این ماده ناشی از اشتباه کارشناسان وزارت نیرو بوده خسارت وارده طبق ماده ۴۴ این قانون بوسیله وزارت نیرو جبران خواهد شد .

ماده ۱۵ - وزارت نیرو و موسسات و شرکت های تابع آن می توانند آب دنگها و آسیابهای را که موجب نقصان آب و یا اختلال در امر تقسیم آب میشوند در موارد ضرورت اجتماعی و حرج به ترتیب مقرر در ماده ۴۳ این قانون خریداری کنند .

ماده ۱۶ - وزارت نیرو میتواند قنات یا چاهی که به نظر کارشناسان این وزارتخانه بایر یا متروک مانده و یا بعلت نقصان قاحش آب عملاً مسلوب المنفعه باشد ، در صورت ضرورت اجتماعی به مالک یا مالکین احیاء آنها را تکلیف نماید و در صورت عدم اقدام مالک یا مالکین تا یک سال پس از اعلام وزارت نیرو می تواند راساً آنها را احیاء نموده و هزینه صرف شده را در صورت عدم پرداخت مالک یا مالکین از طریق فروش آب وصول نماید . همچنین میتواند اجازه حفر چاه یا قنات در حریم چاه یا قنات فوق الذکر را در نماید .

ماده ۱۷ - اگر کسی مالک چاه یا قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد تصرف چاه یا قنات یا مجرا فقط از نظر مالکیت چاه یا قنات و مجرا و برای عملیات مربوط به قنات و چاه و مجرا خواهد بود و صاحب ملک میتواند در اطراف چاه و قنات و مجرا و یا اراضی بین دو چاه تا حریم چاه و مجرا تصرفی که بخواهد بکند مشروط بر اینکه تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات و چاه و مجرا نشود .

تبصره - تشخیص حریم چاه و قنات و مجرا با کارشناسان وزارت نیرو است و در موارد نزاع، محاکم صالحه پس از کسب نظر کارشناسان مزبور به موضوع رسیدگی خواهند کرد .

فصل سوم - آبهای سطحی

حقابه و پروانه مصرف معقول

ماده ۱۸ - وزارت کشاورزی می تواند مطابق ماده ۱۹ این قانون در صورت وجود ضرورت اجتماعی و بطور موقت نسبت به صدور پروانه مصرف معقول آب برای صاحبان حقابه های موجود اقدام نماید . بدون اینکه حق اینگونه حقابه داران از بین برود .

تبصره ۱ - حقابه عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع قدیم یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون برای ملک یا مالک آن تعیین شده باشد .

تبصره ۲ - مصرف معقول مقدار آبی است که تحت شرایط زمان و مکان و با توجه به احتیاجات مصرف کننده و رعایت احتیاجات عمومی و امکانات طبق مقررات این قانون تعیین خواهد شد .

بمجلس

ماده ۱۹ - وزارت نیرو موظف است بمنظور تعیین میزان مصرف معقول آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مضارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی یا حقوقی که در گذشته حقا به داشته‌اند و تبدیل آن به اجازه مصرف معقول هیاتهای سه نفری در هر محل تعیین کند . این هیاتها طبق آئین‌نامه‌ای که از طرف وزارت نیرو و وزارت کشاورزی تدوین می‌شود بر اساس اطلاعات لازم (از قبیل مقدار آب موجود و میزان سطح و نوع کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل) نسبت به تعیین میزان آب مورد نیاز اقدام خواهد کرد و پروانه مصرف معقول حسب مورد بوسیله وزارتخانه‌های ذیربط طبق نظر این هیات صادر خواهد شد و معترض به رای هیات سه نفری اعتراض خود را به سازمان صادر کننده پروانه تسلیم میکند و سازمان مذکور اعتراض را به هیات پنج نفری ارجاع می‌نماید رای هیات پنج نفری لازم الاجراء است و معترض میتواند به دادگاههای صالحه مراجعه نماید .

ماده ۲۰ - اعضاء هیاتهای سه نفری مرکب خواهند بود از یک نفر کارشناس حقوقی به انتخاب وزارت نیرو و یک نفر کارشناس فنی به انتخاب وزارت کشاورزی و یک نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل .

اعضاء هیاتهای پنج نفری عبارتند از : مدیر عامل سازمان آب منطقه‌ای و مدیرکل یا رئیس کل کشاورزی استان و یا نمایندگان آنها و یک نفر کارشناس به انتخاب وزیر نیرو و دو نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل .

در صورتی که منطقه آبریز شامل چند استان باشد ، انتخاب مقامات دولتی مذکور در این ماده با وزرای مربوط خواهد بود .

تبصره - مدت مأموریت و نحوه رسیدگی هیاتهای سه نفری و پنج نفری و نحوه اجرای تصمیمات هیاتهای مذکور و موارد و ضوابط تجدید نظر و مدت اعتراض به تصمیم هیاتها طبق آئین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی به تصویب هیات وزیران خواهد رسید .

فصل چهارم - وظائف و اختیارات

صدور پروانه مصرف معقول

ماده ۲۱ - تخصیص و اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی آب برای مضارف شرب ، کشاورزی ، صنعت و سایر موارد منحصرا با وزارت نیرو است .

تبصره ۱ - تقسیم و توزیع آب بخش کشاورزی ، وصول آب بهاء یا حق النظاره با وزارت کشاورزی است .

تبصره ۲ - تقسیم و توزیع آب شهری و اداره تاسیسات و جمع آوری و دفع فاضلاب

بخش اول

در داخل محدوده شهرها بعهده شرکتهای مستقلی بنام شرکت آب و فاضلاب شهرها و یادستگاه مناسب دیگری خواهد بود که در هر صورت تحت نظارت شورای شهر و وابسته به شهرداریها میباشند. در صورت نبودن شورای شهر نظارت با وزارت کشور است. تا تاسیس شرکتهای و دستگاههای فوق الذکر مسوولیت آب شهرها و جمع آوری و دفع فاضلاب آنها بعهده دستگاههایی است که فعلا برعهده دارند.

وزارت کشور موظف است با همکاری وزارت نیرو حداکثر تا ۶ ماه پس از تصویب این قانون اساسنامه شرکتهای فوق الذکر یا دستگاههای مناسب دیگر را تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند.

تبصره ۳- تقسیم و توزیع آب بخشهای صنعتی در داخل محدودههای صنعتی، با بخش صنعتی ذریبط خواهد بود.

تبصره ۴- تقسیم و توزیع آب مشروب روستاها و اندازه تاسیسات ذریبط در داخل محدوده روستاها با وزارت بهداشت خواهد بود.

ماده ۲۲- وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای تابعه پس از رسیدگی به درخواست متقاضی، پروانه مصرف معقول آب را با رعایت حق تقدم بر اساس آئین نامه ای که وزارتین نیرو و کشاورزی پیشنهاد و هیات وزیران تصویب می نمایند صادر میکند.

ماده ۲۳- آئین نامه مربوط به درخواست مصرف آب و صدور پروانه استفاده از منابع آب مذکور در ماده یک این قانون باید حاوی کلیه مقررات و شروط و تعهدات لازم باشد و ضمناً در پروانه مصرف معقول آب تاریخ شروع و اتمام تاسیسات اختصاصی آب و تاریخ استفاده از آن باید قید گردد.

ماده ۲۴- وزارت نیرو در هر محل پس از رسیدگی های لازم برای آبهای مشروح در زیر نیز که تحت نظارت و مسوولیت آن وزارتخانه قرار میگیرد اجازه بهره برداری صادر میکند.

الف - آبهای عمومی که بدون استفاده مانده باشد.

ب - آبهایی که بر اثر احداث تاسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی و غیره بدست آمده و میآید.

ج - آبهای زائد بر مصرف که بدریاچه ها و دریاها و آنها میریزند.

د - آبهای حاصل از فاضلابها.

ه - آبهای زائد از سهمیه شهری.

و - آبهاییکه در مدت مندرج در پروانه بوسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد.

ز - آبهایی که پروانه استفاده از آن بعلل قانونی لغوشده باشد.

بجشای

ح - آبها نیکه براثرزلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه ای ظاهر میشود .

ماده ۲۵ - دارندگان پروانه مصرف ملزم هستند که از مصرف و اتلاف غیر معقول آب اجتناب نمایند و مجاری اختصاصی مورد استفاده خود را بنحوی که این منظور را تأمین کند احداث و نگهداری کنند ، اگر به هر علتی مسلم شود که نحوه مصرف معقول و اقتصادی نیست در این صورت بر حسب مورد وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراتب را با ذکر علل و ارائه دستورهای فنی به مصرف کننده اعلام میدارد هرگاه در مدت معقول تعیین شده در اخطار مزبور که بهر حال از یکسال تجاوز نخواهد کرد مصرف کننده به دستورهای فنی فوق الذکر عمل ننماید با متخلف طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد .

تبصره - در صورت اعتراض به نظر وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراجع مذکور در ماده ۱۹ این قانون رسیدگی خواهند کرد .

ماده ۲۶ - وزارت نیرو مکلف است با توجه به اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مقدار مصرف آب هریک از محصولات کشاورزی برای هر ناحیه در اختیار وزارت نیرو قرار میدهد میزان مصرف آب را با توجه به نوع محصول و میزان اراضی تعیین و بر اساس آن اقدام به صدور اجازه بهره برداری بنماید .

ماده ۲۷ - پروانه مصرف آب مختص بزمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آنکه تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود .

ماده ۲۸ - هیچکس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آن را دارنده مصرفی بجز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادره را بدیگری بدون اجازه وزارت نیرو نخواهد داشت مگر بتبع زمین و برای همان مصرف با اطلاع وزارت نیرو .

ماده ۲۹ - وزارت نیرو موظف است بمنظور تأمین آب مورد نیاز کشور از طرق زیر اقدام مقتضی بعمل آورد .

الف - مهار کردن سیلابها و ذخیره نمودن آب رودخانه ها در مخازن سطحی یا زیرزمینی .

ب - تنظیم و انتقال آب با ایجاد تاسیسات آبی و کانالها و خطوط آبرسانی و شبکه آبیاری ۱ و ۲

ج - بررسی و مطالعه کلیه منابع آبهای کشور .

د - استخراج و استفاده از آبهای زیرزمینی و معدنی .

ه - شیرین کردن آب شور در مناطق لازم .

و - جلوگیری از شور شدن آبهای شیرین در مناطق لازم .

ز - کنترل و نظارت بر چگونگی و میزان مصارف آب و در صورت لزوم جیره بندی آن .

ح - تاسیس شرکتها و سازمانهای آب منطقه ای و موسسات و تشکیلات هیاتها و کمیتههای مورد نیاز .

ط - انجام سایر اموریکه موثر در تأمین آب باشد .

تبصره - ایجاد شبکه های آبیاری ۳ و ۴ و تنظیم و انتقال آب از آنها تا محل های مصرف با وزارت کشاورزی است .

ماده ۳۰ - گزارش کارکنان وزارت نیرو و موسسات تابعه و کارکنان وزارت کشاورزی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی) که موجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادسراها معرفی می شوند ملاک تعقیب متخلفین است و در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود و تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آئین دادرسی کیفری بعمل خواهد آمد .

ماده ۳۱ - ماموزین شهرستانی و ژاندارمری و سایر قوای انتظامی حسب مورد موظفند دستورات وزارت نیرو و سازمان های آب منطقه ای و وزارت کشاورزی را در اجرای این قانون ب مورد اجراء گذارند .

ماده ۳۲ - وزارت نیرو میتواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای را بصورت شرکتهای بازرگانی را یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی یا شرکتهای تیکه با سرمایه دولت تشکیل شده اند ایجاد کند . اساسنامه این شرکتهای به پیشنهاد وزارت نیرو بتصویب هیات وزیران خواهد رسید و شرکتهای مذکور از پرداخت حق الثبت و تمبر و هزینه دادرسی معاف خواهند بود .

وزارت نیرو میتواند از این اختیارات برای تغییر وضع شرکتهای سازمانها و موسسات موجود خود استفاده کند .

تبصره - وزارت نیرو حوزة عمل شرکتهای سازمانهای آب منطقه ای را تعیین مینماید .
وصول آب بهاء ، عوارض و دیون .

ماده ۳۳ - وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور بشرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید .

الف - در مواردی که استحصال آب بوسیله دولت انجام پذیرفته و بصورت تنظیم شده در اختیار مصرف کننده قرارگیرد ، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه های جاری از قبیل مدیریت ، نگهداری ، تعمیر ، بهره برداری و هزینه استهلاک تا سینیات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین و از مصرف کننده وصول میشود .

ب - در مواردیکه استحصال آب بوسیله دولت انجام نمی پذیرد دولت میتواند با راء نظارت و خدمات تیکه انجام میدهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف کننده وصول نماید .

ماده ۳۴ - آب بران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن بر اساس بندهای الف و ب مذکور در ماده ۳۳ این قانون میباشد والا آب مصرف کننده ای که حاضر

بجای

به پرداخت آب بهاء نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف کننده داده خواهد شد قطع میگردد و چنانچه مصرف کننده از پرداخت بدهیهای معوقه خود بابت آب بهاء و یا عوارض استنکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف کننده را جهت صدور اجرائیه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجراء نسبت به صدور ورقره اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.

تبصره - مهلت معقول برای قطع آب و شرایط اجازه استفاده مجدد از آب و سایر موضوعات مربوطه طبق آئین نامه ای خواهد بود که بوسیله وزارت نیرو پیشنهاد دو بتصویب هیات وزیران برسد.
حفاظت و نگهداری تاسیسات آبی مشترک

ماده ۳۵- در مورد حفاظت و نگهداری چاه - قنات - نهر - جوی و استخر و هر منبع یا مجرا و تاسیسات آبی مشترک کلیه شرکاء به نسبت سهم خود مسوولند.

ماده ۳۶- مصرف کنندگان آب از مجاری و سردهنه مشترک مسوول نگهداری تاسیسات مشترک هستند و هیچکس بدون اجازه وزارت نیرو حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هر بالادستی مسوول خساراتی است که از عمل غیر متعارف او به پائین دستی وارد می آید.

ماده ۳۷- هیچ نهرو جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها بصورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای ساکنین و عابریین و وسائط نقلیه و اماکن مذکور نماید در غیر این صورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر و یا مزاحمت را بعمل آورند. در صورتیکه مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر بمدت یکماه طبق مشخصات مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر را سا اقدام و هزینه آنرا از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتیکه خطر قابل رفع نباشد آنرا مسدود مینماید.

تبصره - احداث نهر یا جوی و لوله کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تاسیسات آب و یا برق موکول بتحصول اجازه از وزارت نیرو و در معا بر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه نامه لازم الاجراست.

ماده ۳۸- هرگاه استفاده کنندگان مشترک نهر یا جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تامین هزینه آن نشوند هر یک از شرکاء میتوانند مطابق ماده ۵۹۴ قانون مدنی عمل نمایند.

ماده ۳۹- هر نهری که در زمین دیگری جریان داشته در صورت ثبوت اعراض ذیحق در محاکم قضائی حق مجرا از بین خواهد رفت.

ماده ۴۰- در مواردی که کانالها یا نهار مورد استفاده اشخاص مانع از عملیات عمرانی

بیمبایی

ویا بهره برداری صاحب زمین گردد. صاحب زمین میتواند بجای آنها مجرای دیگری با تصویب وزارت نیرو بصورتیکه سبب اتلاف آب ویا موجب اشکال در امر آبرسانی یا آبیاری نگردد به هزینه خود احوادث کند.

ماده ۴۱- هرگاه آب بران نتوانند در مورد مسیر ویا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی یا کانال اصلی بایکدیگر توافق نمایند حسب مورد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی میتواند با توجه به اینکه بحق دیگری لطمه ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند.

ماده ۴۲- در مورد بهره برداری از آبهای سطحی حل اختلاف حاصل در امر تقدم یا اولویت و نحوه میزان برداشت و تقسیم و مصرف آب و همچنین اختلافاتی که موجب تاخیر آبرسانی میشود ابتدا باید از طریق کدخدای منشی توسط سرآبیاران و میرآبان با همکاری شوراهای محلی در صورتیکه وجود داشته باشد فیصله پذیرد و در صورت ادانه اختلاف به دادگاه صالح مراجعه مینماید.

فصل پنجم- جبران خسارات - تخلفات و جرائم و مقررات مختلفه

جبران خسارات

ماده ۴۳- در موارد ضرورت اراضی، مستحقات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار میگیرند و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت میشود.

ماده ۴۴- در صورتیکه در اثر اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سد سازی و تاسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آبهای سطحی و زیر زمینی در ناحیه یا منطقی قنات و چاهها و یا هر نوع تاسیسات بهره برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر آن وارد شود یا در اثر اجرای طرحهای مذکور آب قنات و چاهها ورودخانهها و چشمهها متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی و حقا به بران نقصان یافته و یا خشک شوند بترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد.

الف - در مواردیکه خسارت وارده نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان پذیر باشد، بدون پرداخت خسارت، دولت موظف به جبران کمبود آب خواهد بود.

ب - در مواردیکه خسارت وارده ناشی از نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان پذیر نباشد خسارت وارده در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رای دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ج - در مواردیکه خسارت وارده ناشی از خشک شدن آب قنات و چاهها و چشمهها بوده و تامین آب مالکین قنات و چاهها و چشمهها از طرق دیگر امکان پذیر باشد آب مالکین تاسیسات فوق الذکر بحد مصرف معقول تامین و خسارت ناشی از منسوب المنفعه شدن قنات

X

بخش بیست و یکم

و چاهها و چشمهها در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رای دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

د - در مواردیکه خسارت وارده ناشی از تملک و یا خشک شدن آب قنوت و چاهها و چشمهها بوده و تامین آب مالکین این تاسیسات از طریق دیگر امکان پذیر نباشد خسارت مذکور در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رای دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ه - نسبت به چاهها و قنوت و سایر تاسیسات بهره برداری از منابع آب که طبق مقررات غیر مجاز تشخیص داده شود خسارتی پرداخت نخواهد شد.

و - در مورد اراضی که از منابع آب طرحهای ملی در داخل و یا خارج محدوده طرح آبیاری میشود و خسارات آنها طبق این قانون پرداخت شده است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت نیرو مانند سایر مصرف کنندگان آب از طرف مصرف کننده باید پرداخت شود.

ز - در مورد اراضی و تاسیسات کشاورزی اشخاص و کشاورزانی که از خارج محدوده طرح به داخل محدوده طرح جابجا میشوند طبق قوانین مربوط به واگذاری اراضی عمل خواهد شد.

ح - در صورتیکه در اثر اجرای طرح خسارتی بدون لزوم تصرف و خرید به اشخاص وارد آید خسارات وارده در صورت عدم توافق طبق رای دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

تخلقات و جرائم

ماده ۴۵ - اشخاص زیر علاوه بر اعاده وضع سابق و جبران خسارت وارده به ۱ تا ۵ هـ ضربه شلاق و یا ۱۵ روز تا سه ماه حبس تادیبی بر حسب موارد جرم به نظر حاکم شرع محکوم میشوند.

الف - هرکس عمداً و بدون اجازه دریاچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسائل اندازه گیری آب کند یا بنحوی از آنها امر بهره برداری از تاسیسات آبی را مختل سازد.

ب - هرکس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسوول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.

ج - هرکس عمداً بنحوی از آنها بضرر دیگری آبی را بهدر دهد.

د - هرکس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.

ه - هرکس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره برداری از منابع آب مبادرت کند.

تبصره - در مورد بندهای ب و ج و د با گذشت شاکه خصوصی تعقیب موقوف میشود.

بتصلی

مقررات مختلفه

- ماده ۴۶ - آلوده ساختن آب ممنوع است ، مسوولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول میشود .
- سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیه تعاریف ضوابط ، مقررات و آئین نامه های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب را تهیه و بتصویب هیات وزیران برساند و پس از تصویب لازم الاجرا خواهد بود .
- ماده ۴۷ - موسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا اداری و نظایر آن میرسانند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب را بتصویب مقامات مسوول ذیربط تهیه و اجراء کنند .
- ماده ۴۸ - صدور اجازه بهره برداری یا واگذاری بهره برداری از شن و ماسه و خاک رس بسترو حریم رودخانه ها ، انهار و مسیل ها و حریم قانونی سواحل دریاها و ذریاچه ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است .
- تبصره - وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره برداری به دستگاه صادر کننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت .
- ماده ۴۹ - تشخیص صلاحیت فنی کارشناسان رشته های مختلف فنون مربوط به امور آب و آبرسانی در مورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری با استعلام از وزارت نیرو خواهد بود .
- ماده ۵۰ - در هر مورد که دادگاهها در اجرای مقررات این قانون صالح به رسیدگی باشند مکلفند به فوریت و خارج از نوبت به اختلافات رسیدگی و حکم صادر نمایند .
- ماده ۵۱ - آئین نامه های اجرائی این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیات وزیران قابل اجرا خواهد بود .
- ماده ۵۲ - کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ تصویب این قانون در آن قسمت که مغایر است بلا اثر میباشد .
- لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنجاه و دو ماده و بیست و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه ۱۳۶۱/۱۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی بتصویب رسیده است . ع

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

۱۳۶۱/۱۱/۱۴